

עין משפט
גור מצוה

הרואה פרק תשיעי ברכות

מסורת הש"ס

(א) (גימטריה הרי"ף ורמ"ב)
מגולס תרי"ב ב"י רמ"ג
(ב) (פירושו מלאך כהנא לרבי
תה"ר ד"ר א"ל, א) (למל נה)
(ג) (למל נה) (למל נה)
(ד) (למל נה) (למל נה)
(ה) (למל נה) (למל נה)
(ו) (למל נה) (למל נה)
(ז) (למל נה) (למל נה)
(ח) (למל נה) (למל נה)
(ט) (למל נה) (למל נה)
(י) (למל נה) (למל נה)

תורה אור השלם

1. לרדוד מסודר הקד
משפטי אשריה לך
אשריה תהלים קא א
באלהים אהלה דבר בך
אשריה תהלים קא א
באלהים אהלה דבר בך
אשריה תהלים קא א
באלהים אהלה דבר בך

הנהגות הגר"א

(א) נ"ב לפתח לפתח. נ"ב
אשר פתח א"י ונ"ב אשכנז
מק"ט נ"ב ו"ו ו"ו לקח ה' את
של ר"ב נ"ב:

מוספי רש"י

קא שרינו אבא מחלל
היה קופה לרב אבא לנכדו
(נ"ב: 10.) להרבה מפליגין.
דכ"ל ד' מתפלל להיט
מתחילתו. על מצות
תפילין. דכפשו נומר אל
התלמוד נוסף.

ספקדו וכו'. אל המלאכים המליים אותו הוא אומר שנאמר כי מלאכיו יורה לך (מלאכים א): שאם יספח אחד מהם. מן המלאכים כגון הלז או הכרס או המעים: או אם יספח אחד מהם. מן הנקבים הסמוכים כגון הפה או החוטם או פי העצבת. יספח קאי לחללים יספח קאי לנקבים: קלירי מליים: רופא כל בשר. כנגד הליאה שהיא רפואת כל הגוף: ומפליג לנפשו. כנגד שהגוף חלול כמו נגד והגוף הזה חס יס בו נקב אין הרוח עומד נמוכו והקציה ברא את האדם נחמנה וברא בו נקבים נקבים הרבה ואעפ"כ הרוח נמוכו כל ימי חייו חו היא פליאה וחממה: ופסא ומפסי שלמה. שלא יהא פסא ורשע נורעי: לשפוי. תרגולו לזכא דזכא דקרו למרגול שמי דלאמרינן כ"ה (דף סו:). הכי נקרי אלימא כשם שמכרך על הפוכה הפוכה והמפסי כך מכרך על הכרע הפוכה והמפסי והסגן על שפורוס פוכוס והמפסי ועל שפורוס רעוס אומר נרוך דין האדם: לקבוליכו כשפחה. לנכך על מדה פורענות נלכך עלם: אלימא. לשון דין כמו עד האלהים יבא דבר שיהיה (שמות כג): וכפ דכרבה. ולן נדשה: פוס כפדיס תרגולא. להקילו משנתו: הכל

ההנכם לבית הכסא אומר התכבדו מכובדים קדושים משרתי עליון תנו כבוד לאלהי ישראל הרפו ממני עד שאכנס ואעשה רצוני ואבא אליכם אומר אבי לא לימא אינש הכי דלמא שבקי ליה ואולי אלא לימא ישמרוני שמרוני עורוני עורוני סמכוני סמכוני המתינו לי המתינו לי עד שאכנס ואצא שכן דרכן של בני אדם יכי נפיק אומר ברוך אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים חללים (ב) חללים גלוי וידוע לפני כסא כבודך שאם יפתח אחד מהם או אם יסתם אחד מהם אי אפשר לעמוד לפניך (א) מאי חתים אומר רב רופא חולים אומר שמואל קא שרינו (ג) אבא לכולי עלמא קצירי אלא כול כל בשר ברא ששת אומר מפליא לעשות (ד) א"ר פפא הלכך ינמרינהו לתרויהו ורופא כל בשר ומפליא לעשות (ה) ההנכם לישן על מטתו אומר משמע ישראל עד והיה אם שמוע ואומר ברוך המפיל חבלי שינה על עיני ותנומה על עפעפי ומאיר לאישון בת עין יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתשכיבני לשלום ותן חלקי (ו) בתורתך ותרגילני לדי מצוה ואל תרגילני לדי עבירה ואל תביאני לדי חטא ולא לדי עון ולא לדי נסיון ולא לדי רע וביון וישלוט בי יצר טוב ואל ישלוט בי יצר הרע ותצילני מפגע רע ומחללים רעים ואל יבהלוני חלומות רעים והרהורים רעים ותהא מטתי שלמה לפניך והאר עיני פן אישן המות ברוך אתה ה' המאיר לעולם כולו בכבודו כי מתער אומר אלהי נשמה שנתת בי מהורה אתה יצרתה בי אתה נפתחה בי ואתה משמרה בקרבי ואתה עתיד ליטלה ממני ולהחזירה בי לעתיד לבא כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי רבון כל העולמים אדון כל הנשמות ברוך אתה ה' המחזיר נשמות לפגרים מתים וכי שמע קול תרגולא לימא ברוך אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה כי פתח עיניה לימא ברוך פוקח עורים כי (ז) תרין ויתבי לימא ברוך מתיר אסורים כי לכיש לימא ברוך מלביש ערומים כי זקוף לימא ברוך זוקף כפופים כי נחית לארעא לימא ברוך רוקע הארץ על המים כי מסגי לימא ברוך המכין מצעדי גבר כי סיים מסאניה לימא ברוך שעשה לי כל צרכי כי אסר המיינה לימא ברוך אוזר ישראל בנבורה כי פריס מורדא על רישיה לימא ברוך עוטר ישראל בתפארה (ח) כי מעטף בציצית לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית (ט) כי מנח (י) תפילין אדרעיה לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין (יא) ארישיה לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין (יב) משי ידיה לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים כי משי אפיה לימא ברוך המעביר חבלי שינה מעיני ותנומה

מעפעפי ויהי רצון מלפניך ה' אלהי שתרגילני בתורתך ודבקני במצותיך ואל תביאני לא לדי חטא ולא לדי עון ולא לדי נסיון ולא לדי רע וביון וישלוט בי יצר טוב ויחבר טוב בעולמך ותנני היום ובכל יום לחן ולהסד ולרחמים בעיני ובעיני כל רואי ותגמלני חסדים טובים ברוך אתה ה' גומל חסדים טובים לעמו ישראל: חייב אדם לברך כו': מאי חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה הטובה הטובה והמטיב כך מברך על הרעה הטובה והמטיב והתנן על בשורות טובות אומר הטובה על המטיב על בשורות רעות אומר ברוך דיון האמת אומר רבא לא נצרכה לאלא לקבולינהו בשמחה אומר ר' אחא משום ר' לוי מאי קרא יחסד ומשפט אשריה לך ה' אומרה אם חסד אשריה ואל משפט אשריה רבי שמואל בר נחמני אומר מהכא (יג) בה' אהלה דבר כהנא אהלה דבר זו מדה טובה באלהים אהלה דבר זו מדת פורענות רבי נתנום אומר מהכא (יד) כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא ורבנן אמרי מהכא י'ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך אומר רב הונא אומר רב משום רבי מאיר וכן תנא משמיה דר' עקיבא לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד כי הא דרבי עקיבא היהו קאזיל באורחא מטא להויה מתא בעא אושפיזא לא יהבי ליה אומר כל דעביד רחמנא (ט) לטב אזל וכת ברברא והוה בהדיה תרגולא וחמרא ושרנא אחא זיקא כבייה לשרנא אחא שונרא אכליה לתרגולא אחא אריה אכליה לחמרא אומר כל דעביד רחמנא לטב ביה בליילא אחא גייסא שבייה למתא אומר להו לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הכל

אשר יצר את האדם בחכמה. נתנומהו ויצר אלהים את האדם ל"ר בון נחמנה שהתקין מוטותיו ואח"כ ברא היינו דלמר כסנהדרין כס"פ אחד דמי ממונות (דף נח.) לכן נברא עברך שכת קדי שיננס לפעודה מיד וע"כ יסדו אשר יצר את האדם נחמנה: מפליא לעשות. משום דלאמרינן צדי"ר כי גדול אמת ועושה נפלאות אמת אלהים לנכך ארט עושה נחל אפילו יש בו נקב אחד מלא ממנו סדקית הרוח יולא וחינו יוכל לשמור בו יין והקציה ברא נקבים נקבים נאלס ושומר הרוח שאינו יולא ממנו: כי שפע קור תרגולא אומר ברוך שנתן לשכוי בינה להבחין. והוא הדין אפילו כי לא שמע דלון ברכה זו אלא להנחמה על הגעת האורה שמרגול מנחמן והוא נהנה מן האור: כי פריס סודרא על רישיה. ויהי לכל כובע ולכל כסוי דוקא כשהנה אכל את אינו נהנה כגון שהוא שוכב על מטתו לא יברך לא זו ולא מלניס עבודים ולא כדומה כולא נתן כיון שלא נהנה דממשע כפרק שלישי דמגילה (דף כד:) גבי מי שלא ראה מאורות מימיו דכולי עלמא בעי שיהיה מן האורה: אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין. כיון דמתלת המתנו צורעו יש לנכך להניח תפילין בשל ראש מנכך על מצות ולא להניח שכבר התחיל והניח אחד מהם וכפ' הקומץ (מנחות לו.) וסע' אומר לא סמ מנכך אחת סמ מנכך שמיס פ"ה דעל שמי התפילין קאמר דמנכך ברכה אחת על שמינן כלל סמ צינטיס דחוק לומר דלא להורכו שמי נכרות להניח ועל מצות אלא שכסמ ועל רשע עבירה. לכן פרי"ח דעל של ראש שהיא גמר מלוה ועיקר דעם נה' ד' חתים ושי"ן מנכך על מצות אכל סמ חחר ומנכך שמיס על של ראש וכן ציטוטא רבא דגאונים ולפרי"ח גבי סמ מנכך שמיס לך יניח של ראש לנד דלון מעכצין זה את זה מנכך שמיס על של ראש כללד ומהי שלא הזכיר הגמ' על של ראש כללד מנכך שמיס לפי שאין רגילות כלל להניח זה כלל זה דתפילין כי כר מנו כפיו (כ"מ ד' טט:) וכן פ' רבינו חסד נשמותיו וכן רבינו אלמנן כסדר מקון תפלה שלו כמנן:

ועושה נפלאות אמת אלהים לנכך ארט עושה נחל אפילו יש בו נקב אחד מלא ממנו סדקית הרוח יולא וחינו יוכל לשמור בו יין והקציה ברא נקבים נקבים נאלס ושומר הרוח שאינו יולא ממנו: כי שפע קור תרגולא אומר ברוך שנתן לשכוי בינה להבחין. והוא הדין אפילו כי לא שמע דלון ברכה זו אלא להנחמה על הגעת האורה שמרגול מנחמן והוא נהנה מן האור: כי פריס סודרא על רישיה. ויהי לכל כובע ולכל כסוי דוקא כשהנה אכל את אינו נהנה כגון שהוא שוכב על מטתו לא יברך לא זו ולא מלניס עבודים ולא כדומה כולא נתן כיון שלא נהנה דממשע כפרק שלישי דמגילה (דף כד:) גבי מי שלא ראה מאורות מימיו דכולי עלמא בעי שיהיה מן האורה: אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין. כיון דמתלת המתנו צורעו יש לנכך להניח תפילין בשל ראש מנכך על מצות ולא להניח שכבר התחיל והניח אחד מהם וכפ' הקומץ (מנחות לו.) וסע' אומר לא סמ מנכך אחת סמ מנכך שמיס פ"ה דעל שמי התפילין קאמר דמנכך ברכה אחת על שמינן כלל סמ צינטיס דחוק לומר דלא להורכו שמי נכרות להניח ועל מצות אלא שכסמ ועל רשע עבירה. לכן פרי"ח דעל של ראש שהיא גמר מלוה ועיקר דעם נה' ד' חתים ושי"ן מנכך על מצות אכל סמ חחר ומנכך שמיס על של ראש וכן ציטוטא רבא דגאונים ולפרי"ח גבי סמ מנכך שמיס לך יניח של ראש לנד דלון מעכצין זה את זה מנכך שמיס על של ראש כללד ומהי שלא הזכיר הגמ' על של ראש כללד מנכך שמיס לפי שאין רגילות כלל להניח זה כלל זה דתפילין כי כר מנו כפיו (כ"מ ד' טט:) וכן פ' רבינו חסד נשמותיו וכן רבינו אלמנן כסדר מקון תפלה שלו כמנן: וכל

רבינו חננאל

הנכנס לישן אומר ברוך המפיל חבלי שינה על אדם ומאיר לאישון בת עין יהי רצון מלפניך יי אלהי שתשכיבני לשלום ותמטיני לדי היטור עבירה וצונו להניח תפילין חלומות רעים ותהא מטתי שלמה לפניך יי אלהי ברוך אתה ה' המאיר לעולם כי מתער אומר אלהי הנשמה שנתתה בי אתה נפתחה ואתה נשמה נטלה ואתה החזרתה לי כול. ותחניני לחן ולהסד ולרחמים בעיני ובעיני כל רואי. כי א"י גומל חסדים טובים. וישמחה ולא אמרינהו ברוך כסדר. אחו רבנן בראו ותקנו מאה ברכות ותקנו למפרינהו על הסדר. חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה כול. שאמר ארבתא את יי אלהיך בכל לבבך. אוקמה רבה חייב לקבלה בשמחה כדכתיב חסד ומשפט אשריה. וכתיב ויני כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא. שיי אחא גרובא בליילא ונורבא כי שורדד בליילא שורדד העיר. יא רגיל אוס לומר כל מה דעבידון סן שמאל לטב.